

ÖZETLER VE ANAHTAR KELİMELER

BM Güvenlik Konseyi'nin İnsan Haklarını Koruma Rolü ve Güvenlik Konseyi'nin Yetkilerinin Dayanağı ve Sınırları

Yazar: A. Füsün ARSAVA

Özet: 1990'lı yıllardaki Birleşmiş Milletler uygulamaları Güvenlik Konseyi'ni insan haklarının koruyucusu konumuna getirmiştir. Güvenlik Konseyi'nin insan hakları ihlallerine müdahale kriterlerinin belirlenmesi ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın VII. Bölümü'ne göre tasarrufta bulunabilmesinin kriterleri günümüzde en çok tartışılan konular arasında yer almaktadır. Makalede bir taraftan söz konusu kriterlerle ilgili gelişmelere ışık tutulurken, diğer taraftan da Birleşmiş Milletler uygulamasında tek düzelik bulunmadığına dikkat çekilmektedir.

Anahtar Kelimeler: BM Güvenlik Konseyi, insan haklarının korunması, insan hakları ihlalleri, iç işlere karışmama kuralı, terörizm

Türk- Amerikan İlişkileri: Sistemdeki Değişim Sorunu mu?

Yazar: Tayyar ARI

Özet: Türk-Amerikan ilişkileri, yaklaşık elli yıllık Soğuk Savaş dönemi boyunca bazı konjonktürel sorunlar dışında genelde karşılıklı güvene dayalı bir ilişki olarak devam etmiştir. Bununla beraber, söz konusu ilişkilerin iki kutuplu yapının sona ermesiyle başlayan süreçte ama özellikle 11 Eylül sonrasında ve Irak Krizi ile birlikte ortaya çıkan sorunlar karşısında eski kulvarından çıkmasını sadece tarafların tutumlarıyla açıklamak elbette kolay değildir. Bu dönemin kendine özgü özelliklerini, uluslararası yapıdan kaynaklanan nedenleri de dikkate alarak tarafların nasıl bir formatta ilişkileri yürütmek zorunda olduklarının anlaşılması daha doğrudur. Elinizdeki makale, özellikle son döneme ilişkin Türk-Amerikan ilişkilerinin bir model çerçevesinde ve teorik bir zeminde analiz edilmesi halinde geleceğe ilişkin daha doğru bir perspektife sahip olunabileceği düşüncesiyle kaleme alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Sistem, Güvenlik Paradoksu, Türk-Amerikan İlişkileri, Bush Doktrini, Irak Krizi, Terörizm.

Avrupa Birliği'nin Genişleme Politikasının Güvenlik Boyutu

Yazar: Zeynep YÜCEL

Özet: Avrupa güvenlik mimarisinin yeni konumu ve değişen koşulları, Avrupa entegrasyon sürecinde derin etkiler yaratmıştır. 1990'lı yıllarda Avrupa entegrasyonu, genişleme politikası ile bağlantılı hale gelmiştir. Bu iki politik sürecin etkileri ile kıtada güvenlik ve istikrar alanı oluşturulması amacı arasında güçlü bir etkileşim bulunmaktadır. Bu makalede, Avrupa Birliği'nin genişleme politikası, özündeki güvenlik olgusu ile ele alınmaktadır. Aslında entegrasyon sürecinin önemli bir aşaması olan Birliğin doğru genişlemesi, sistemin güvenlik kapa-

sitesini güçlendirici sonuçlar da yaratmaktadır. Benzersiz bir güvenlik aktörü olarak ele alınan Avrupa Birliği, entegrasyon süreci içinde geleneksel olmayan güvenlik politikalarını hayata geçirmektedir. AGSP alanında geçerli olan oybirliği esasının ve askerî kapasite yetersizliğinin, Birliğin güvenlik politikasında sorunlar yarattığı doğru olmakla birlikte, Birlik farklı politik açılımlarla bu olumsuzluğu giderebilmektedir. Orta Avrupa, Doğu Avrupa ve Balkan ülkelerine odaklanan doğu genişlemesi, Birliğin güvenlik alandaki işlev ve etkinliğini arttırmakta; bölgesel ve uluslararası alanda güçlü bir varlık sergilemesine yardımcı olmaktadır. Avrupa Birliği, Avrupa için etkin bir güvenlik modelidir. Dolayısıyla Birliğin genişleme politikası ve Balkan ülkeleri ile ilişkileri, Avrupa'nın güvenlik realitesine uygun formüle edilmiştir.

Anahtar kelimeler: güvenlik aktörü, Avrupa Birliği, Doğu Genişlemesi, Avrupa güvenliği, Geniş Avrupa, Balkanlar.

Irak'a Yönelik Askeri Müdahalenin Uluslararası Hukuk Açısından Geçerliliği

Yazar: Sercan REÇBER

Özet: ABD ve Müttefiklerinin Irak'a yönelik askeri müdahalesi, uluslararası hukuk açısından ardında cevaplanması gereken sorular bırakmıştır. Bu sorulardan bizce en önemlisi askeri müdahale yoluyla sergilenen kuvvet kullanımının uluslararası hukuk açısından haklılığının ve geçerliliğinin olup olmadığıdır. Uluslararası hukuk çerçevesinde kuvvet kullanımının hangi hallerde meşru kabul edileceği ve kuvvet kullanımı konusunda hangi organın yetkili olduğu BM Kurucu Antlaşmasında belirtilmiştir. ABD ve Müttefiklerinin Irak'a yönelik askeri müdahalesinin genel şiddet yasağının istisnasını oluşturan bu durumları kapsamadığı açıktır. Burada söz konusu olan ABD ve İngiltere'nin, önleyici meşru müdafaa adı altında, BM'nin de Irak'a ilişkin olarak almış olduğu kararları tek taraflı yorumlayarak tamamen kendi yargılarına dayanarak başlattıkları bir işgal sürecidir. Bunun sonucu ise Irak'ta yaşanan insanlık dramıyla beraber uluslararası hukuk bağlamında BM hukuk düzeninin hiçe sayılması ve güvenilirliğini yitirmesidir. Güçlü olanın kendi hukukunu yarattığı bu sürecin önüne geçilemezse ilerleyen zamanlarda ve başka nedenlerle uluslararası hukuk açısından geçerliliği kabul edilemeyecek benzer ihlallerin yaşanacağı açıktır.

Anahtar kelimeler: ABD ve Müttefiklerinin Askeri Müdahalesi, Uluslararası hukuk, Genel Şiddet Yasağı, Önleyici Meşru Müdafaa, Birleşmiş Milletler.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun Barış Yönetimindeki Tamamlayıcı Rolü

Yazar: Kamrul HOSSAIN

Özet: Uluslararası barış ve güvenliğin sağlanabilmesi için Birleşmiş Milletler Antlaşması 'öncelikli sorumluluğu' Güvenlik Konseyi'ne vermiştir. Ne var ki, bu 'öncelikli sorumluluk', 'münhasır sorumluluk' anlamına gelmemektedir. Bu yüzden, uluslararası barışın ve güvenliğin sürdürülebilmesinde 'ikinci' ya da 'arta kalan' başka bir sorumluluktan söz edilmektedir. Bu fikir daha önce Kesin Giderler olayında onaylanmıştı. Birleşmiş Milletler ülkelerinin hepsinin üyesi oldu tek organ Genel Kurul'dur. Tüm ülkelerin, uluslararası barış ve güvenliği de içeren ortak küresel konuları tartışmak için eşit hakka sahip olduğu tek organdır. Bu yüz-

den, barışın sürdürülebilmesi için 'ikincil' ya da 'arta kalan' sorumluluk Genel Kurul'da bulunmaktadır. Güvenlik Konseyi'nin gerek oybirliği eksikliği gerekse isteksizlik yüzünden 'öncelikli sorumluluğunu' yerine getiremediği zamanlarda, uluslararası barışın ve güvenliğin sürdürülebilmesi konusunun yasal olarak ele alındığı organ Genel Kurul'dur. Bu makale, Genel Kurul'un barış yönetimindeki tamamlayıcı rolünü ve uluslararası barış ve güvenliğin sürdürülebilmesine yönelik artan ilgisini analiz edecektir.

Anahtar Kelimeler: uluslararası barış ve güvenlik, barışa karşı tehdit, meşru müdafaa ve barış için birlik.

Hukuk ve Müdahale

Yazar: Brendon HOWE

Özet: Soğuk Savaş'ın bitişi, siyasi egemenlik ve toprak bütünlüğünü ihlal eden askeri müdahalelerin artması yol açtı. İnsan etkileşimlerinin her çeşidinde gözlenebildiği gibi müdahaleler de değişik şekillerde, farklı meşruluk dereceleri ile ortaya çıktılar ve bunlara yönelik küçük veya büyük ölçüde eleştiriler yöneltildi. Bu yazı, savaşa gitmeyi yasal olarak haklı kılabilecek değişik kararları inceleyecektir, yasallık ile meşruluk ve kodifiye edilmiş uluslararası hukuk ve geleneksel uluslararası hukuk arasındaki gerilimin analizini yapacak ve ayrıca siyasi etik ve etiksel ikilemleri ayırarak savaşa gitmenin insani gerekçelerini değerlendirecektir. Bulgular şöyle ki; önde gelen tanınmış yazarların yorumlarıyla, ülkelerin uygulamalarındaki ve yorumlarındaki değişim, aşırı keyfi/ihtiyari müdahalelere yol açmış ve bu yüzden geleneksel ve pozitif hukukun ayrışmasına sebep olmuştur.

Anahtar Kelimeler: İnsani müdahale, haklı savaş, egemenlik, insan hakları, pozitif hukuk, geleneksel hukuk.

Arap-İsrail Anlaşmazlığına İlişkin Alman Dış Politikasını Belirleyen Faktörler

Yazar: Mohammad ABO KAZLEH

Özet: Bu yazının amacı Arap - İsrail anlaşmazlığına yönelik Alman dış politikasını incelemektir. Özellikle, bu politikanın oluşturulmasını yönlendiren etkenlerin üzerinde durulacaktır. İlk önce, kısaca Almanya'nın bölgedeki çıkarları ve öncelikleri gözden geçirilecektir. Bunlar; enerji kaynaklarına güvenli ulaşımı ve Almanya'nın bölge piyasalarındaki ihracatının arttırmasını içeren bölgedeki ekonomik çıkarları; Arap-İsrail anlaşmazlığından doğabilecek riskleri, terörizmi ve kitle imha silahlarının yayılmasını ve bölgeden daha fazla mültecinin gelmesini önlemeye yönelik güvenlik çıkarları; Filistinlilerle Araplar arasındaki barış sürecinin ve Lübnan gibi diğer bölge kesimlerinde istikrarının sağlanmasıyla alakalı politik çıkarlarıdır. Bu çıkarlar, Almanya'nın bölgeye yönelik dış politikasının faydacı yaklaşımını temsil etmektedir. Ne var ki, Almanya'nın çıkarları arttığı halde Faydacılık Almanya'nın bölgeye yönelik dış politikasını yönlendiren güç değildir. Fakat İsrail ile olan özel ilişkisi, politikanın oluşturulmasının ana noktasıdır. Almanya'nın Arap-İsrail anlaşmazlığına yönelik dış politikasını belirleyen faktörlerden faydacılığın ve İsrail ile olan özel ilişkinin analizi gösteriyor ki, bu faktörlerin karşılıklı etkileşimi, bir taraftan İsrail'e verdiği güçlü destek ve İsrail'in güvenliğinin ve varlığını sürdürmesinin sağlanmasını taahhüt eden, diğer taraftan Filistinlilerin kendi kaderini tayin etme ve bağımsız devlet olma hakkının kabul eden ve buna destek ve-

ren Almanya'yu ikisi arasında denge kurma problemiyle baş başa bırakıyor. Bu sorununun üstesinden gelebilmek için Almanya, Arap-İsrail anlaşmazlığını çözebilmek için siyasi ve diplomatik girişimlerini devam ettiriyor ve aynı zamanda Arap ülkeleriyle olan ekonomik ilişkilerini ve ticaretini arttırıyor.

Anahtar Kelimeler: Alman dış politikası, Arap – İsrail Savaşı, tarihsel faktörler, faydacılık, ulusal çerçeve, Avrupa çerçevesi

Birinci Dünya Savaşı'ndan Önce Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Gelişimi

Yazar: Cenap ÇAKMAK

Özet: Bu makalede, en ciddi suçlar ile ilgilenmek üzere sürekli nitelikli bir uluslararası ceza mahkemesi kurulması fikrinin gelişimi II. Dünya Savaşı'nın başlangıcına kadar incelenmektedir. Bu makaledeki tarihi inceleme, böyle bir kurumu kurma girişimlerinin çokluğuna rağmen sözü geçen düşüncenin bir türlü hayata geçmediğini göstermektedir. Makale, bunun en temel nedeninin devletlerin egemenliklerini koruma motiflerinde aranması gerektiği üzerinde durmaktadır. Uluslararası ceza hukukunun tarihi gelişimi ile ilgili çalışmalara, küresel adaleti sağlamak amacı ile bir takım kurum ve mekanizmaların kurulması istek ve iradesinin uluslararası toplumda her zaman olduğunu göstermektedir. Öte yandan, devletler, sürekli nitelikli bir uluslararası ceza mahkemesi kurulmasına, ancak böyle bir kurumun kendi egemenliklerine olumsuz etkide bulunmadığı ölçüde sıcak bakmışlardır.

Anahtar sözcükler: uluslararası ceza mahkemesi, uluslararası ceza mahkemesi, Birinci Dünya Savaşı, uluslararası insancıl hukuk

Karadeniz Bölgesi: Avrupa Birliği ile Komşuluk Politikasının Saiki

Yazar: Hristofor HRISOSKULOV

Özet: 2007'de Avrupa Birliği (AB), Doğu genişlemesini Bulgaristan ve Romanya'nın birliğe üye olmasıyla tamamladı. Siyasi dinamiğin yeniden oluşumu geniş ve küresel siyasi çevrede meydana gelmektedir. AB gibi politik aktörler, küreselleşmenin zorluklarını bölgesel kuvvet ile yakalıyor; ulus devletin altında veya üstünde, politik karar alma alanları organize ediyor. Bu yüzden, AB, istikrar, güvenlik ve yakın çevresine ve bu bağlamda Karadeniz bölgesine de refah getirebilmek için Avrupa Yakın Çevre politikasını oluşturuyor. Doğu genişlemesinden sonra, Karadeniz Ekonomik İşbirliği gibi bölgesel örgütler ve enerji ve taşımacılık gibi politika alanları kararlı bir rol oynasın diye, Karadeniz bölgesi sürekli olarak AB'nin dış politika görüş alanındadır. Uluslararası politikada Karadeniz'in sürekli artan rolü nedeniyle bu yazı, enerji güvenliği, bölgesel işbirliği ve komşu ülkelerin Avrupa Yakın Çevre Politikası'na aceleyle dâhil edilmelerinin problemleri üzerinde duracaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Yakın Çevre Politikası, Avrupa Yakın Çevre ve Ortaklık Aracı, Karadeniz bölgesi, Karadeniz Ekonomik ve İşbirliği, enerji güvenliği, taşımacılık, bölgesel işbirliği.